

Posudek vedoucího na diplomovou práci Ondřeje Slačálka „Válka: osoby a obsazení. Kdo vede válku v západní politicko-filozofické tradici“

I když název práce i její úvodní pasáže ohlašují její téma rádooby neutrálním jazykem, čtenář záhy zjistí, že nejde o nějaké akademicky odtažitě zkoumání toho, co, kde, kdy a kdo řekl v západní tradici o subjektu a podobě války. Samotné rozhodnutí začít inventarizaci této tradice ve Starém zákoně svědčí o zcela specifickém úhlu Slačálkova zkoumání: neboť je-li paradigmatem války exodus, pak v ní jde o emancipaci. Z tohoto hlediska pak může být výklad starozákonních textů konfrontován s Foucaultovými analýzami „války ras“ i se Schmittovými analýzami partyzánské války. Východiskem zkoumání není vládce či stát, ale skupina, která se snaží vyprostit z útlu.

Toto před-etatistické východisko se projevuje i v jeho analýze středověkého pojetí. Stejně, ne-li větší místo, jaké je věnováno konceptu spravedlivé války (vázanému na panovníka), je věnováno fenoménu rytířství. Jakmile se ocitne v renesanci a novověku, pak ovšem autorovi nezbyvá, než soustředit se na stát a jeho rezónu. Ale i zde ústí jeho výklad nakonec do reflexe napětí mezi národem a státem v pojetí Hegela a Clausewitze: u obou myslitelů nachází snahu učinit z národa nástroj státu. Při té příležitosti opakuje jednu z obecnějších tezí své práce, že nástroje mají sklon stávat se nezávislými na svých pánech. To ukazuje na vztahu Joába k Šalamounovi, Richelieua k Ludvíku XIV, a nakonec právě na vztahu národa k monarchovi, který mu dal zbraně, aby s nimi bojoval v jeho válce. Osvobození nástroje od pána ovšem může mít nejen emancipační, ale také reakční smysl. Takové osvobození například představuje převrácení vztahu mezi třídou a stranou v marxisticko-leninské teorii a praxi: tam, kde měla být strana nástrojem třídy, se nakonec třída podřizuje straně. V této situaci bylo třeba znova převrátit vztah a osvobodit třídu, jak k tomu směřovali revoluční syndikalisté a anarchisté přelomu 19. a 20. století.

Mnohá radikálně-levicová hnutí minulého století – od Maa po Che - specifikovala Marxovu ideu třídní války do podoby partyzánské války. Partyzánské války však v posledních desetiletích 20. století stále více upadaly do etnického či náboženského běsnění a také třídně-revoluční válka se zdá kvůli vzrůstající ničivosti a kvůli neblahé zkušenosti s vítěznými revolucemi stále problematičtější. Mexičtí zapatisté a posléze anti- a alter-globalizační hnutí jsou Slačálkovi instancemi proměny „války“ do „boje“, v němž je otevřené fyzické násilí nahrazováno jeho symboličtějšími formami a v němž také již nejde o uchopení moci nad jinými, nýbrž o osvojení si moci nad sebou. Odklon od neproblematického přijímání revolučního násilí je dán také zjištěním, že ta nejučinnější moc současného světa funguje v hlavách a tělech jednotlivců a že proti ní je tedy násilný převrat bezmocný.

Naše schématická rekonstrukce Slačálkovy cesty po západní tradici tak naznačuje, že ve stejné míře, v jaké je jeho práce zkoumáním různých podob subjektu války, je také esejem o různých podobách emancipační politiky – od exodu přes rytířské vzpoury proti panovníkům a třídní revoluce až po protestní happeningy antiglobalizačního hnutí. Vedle této schopnosti hovořit jedním dechem (a jazykem) o dvou rozdílných věcech (kterou tak obdivoval Leo Strauss na Benedictu Spinozovi) předvedl Slačálek schopnost ostrého vhledu do studovaných textů i originálního spojování historicky heterogenních diskursů (například Starého zákona a Schmittovy Teorie partyzána). Navzdory obrovskému rozpětí studovaného materiálu jej byl Slačálek schopen propojit do jednoho výkladu tak, že si různorodé hlasy západní tradice navzájem odpovídají ve společné konverzaci. Co více můžeme očekávat od filozofického eseje? Navrhuji ohodnotit práci jako *výbornou*.

Prof. Pavel Barša

